

De harde cijfers

Aantal overledenen blijft dalen

Een jaar geleden schreven we dat het aantal overledenen bleef afnemen. De gevolgen waren voelbaar in de bedrijfsresultaten: lagere sterftcijfers, lagere winst. Toen relativeerden verschillende mensen de terugval: het trekt op een bepaald moment wel weer bij. Nu, een jaar later, maken we de balans opnieuw op.

Hoewel het jaar nog niet helemaal voorbij is, kunnen we de conclusie nu al trekken: ook in 2006 komt het aantal overledenen uit onder de prognose die het CBS heeft gesteld. Dat is dan voor het derde opeenvolgende jaar. Binnen het CBS is dit jaar een discussie ontstaan over de prognose en de opvallende ontwikkeling van de sterfte in de laatste drie jaar. De vraag is of het uitblijven van griepgolven en de relatief milde winters voldoende verklaring geven. Bij de presentatie van de nieuwe bevolkingsprognose deze maand ging het CBS dieper in op de achterliggende oorzaken van deze statistische afwijkingen [zie kader]. Maar wat de oorzaken ook zijn, de uitvaartbranche heeft niet te maken met statistieken, maar met mensen. Zo is bij Monuta het aantal uitvaarten in 2006 (tot en met november) lager dan in dezelfde periode in 2005. Het is gedaald van 16.384 naar 15.733. Daartegenover staat wel een groei van het aantal 'opbaringen voor derden', maar dat kan de daling niet verbloemen. Yarden heeft het over 5 tot 6 procent minder ('hoewel we natuurlijk blij zijn dat er minder mensen overlijden').

Daling voelbaar

Bij Gooische Uitvaartverzorging in Hilversum (zo'n 800 uitvaarten per jaar) is het nog niet helemaal duidelijk hoe het aantal uitvaarten van dit jaar zich verhoudt tot vorig jaar. Over een langere termijn is de daling wel voelbaar, volgens directeur *Rob Yntema*. Reden waarom er selectiever naar opvallende functies wordt gekeken. "In die zin hebben we een vacaturestop. Opvallende plaatsen worden niet ingevuld, tenzij het onverantwoord is in verband met de arbeidstijdenwet. Zo houden we de werkgelegenheid van het huidige personeel in stand."

Toen een paar jaar geleden de daling van het aantal overledenen plotseling inzette, heeft Yntema in de onderhandelingen met leveranciers een 'drastische' verlaging van de inkoopspraken bedongen. Daarom hoeft hij nu niet opnieuw extra scherp te onderhandelen. "Bovendien zijn wij een coöperatie en hebben we geen hele hoge marges nodig."

Versnippering

Met het dalende aantal overledenen is de concurrentie merkbaar versterkt, meent Yntema, zowel van de kant van de grotere ondernemingen, als van beginnende ondernemingen. "De groten beginnen nu de revenuen te krijgen van verzekeringen die ze twintig of dertig jaar geleden hebben afgesloten. Aan de andere kant zijn er allerlei beginnende bedrijven die nu de vruchten beginnen te plukken van hun groeiende naamsbekendheid. Het leidt tot versnippering." De Gooische merkt het aan het marktaandeel. Dat staat onder druk en noopt Yntema om met zijn bestuur te overleggen wat de koers voor de toekomst moet zijn.

Een bedrijf dat toch al weer bijna tien jaar aan de weg timmert, is Brokking & Bokslag in Haarlem. Van terugloop is hier geen sprake. "Integendeel", zegt *Annemarie Bokslag*. "Sinds vorig zijn we gestegen van 124 uitvaarten naar 159, terwijl het jaar nog niet is afgelopen." De eerlijkheid gebiedt wel te zeggen dat het bedrijf twee jaar geleden bijna 150 uitvaarten deed, en daarna dus wel een terugslag meemaakte. Dit jaar presteert het bedrijf tegen de marktontwikkeling in en groeit het aantal uitvaarten gestaag. Bokslag: "Ik hoor van bedrijven die zowel voor grote als kleine ondernemingen werken dat de kleinere groeien, waar de groten moeite hebben om aan hun aantallen te komen. Mijn conclusie is dan dat de mensen echt behoefte hebben aan persoonlijke dienstverlening. Die markt groeit."

Ook Mark Debets van Monuta kan zich wel voorstellen dat kleinere ondernemingen minder last hebben van terugloop. "Deze bedrijven moeten het veel uit hun persoonlijke omgeving hebben. De band tussen de ondernemer en de kring om hem heen is sterker. Dat zou kunnen betekenen dat zij minder last hebben van een teruglopend aantal uitvaarten."

Onrust binnen bedrijven

Ook *Herman Wormgoor* (Vredenhof Uitvaartverzorging Enschede) ziet het aantal starters toenemen. Volgens hem heeft dat te maken met een dalende markt. "Er is onrust binnen de bedrijven omdat het zo rustig is. Het is heel demotiverend als je met een team zit te wachten op uitvaarten. Dan gaan mensen praten en nadenken en dan kunnen ze op de gedachte komen dat het interessant is om voor jezelf te beginnen. Ik heb daar overigens wel andere gedachten over."

In Twente vallen de sterftecijfers nog lager uit dan het landelijk gemiddelde. Vredenhof, de lokale marktleider, ondervindt de gevolgen daarvan aan den lijve. "Het resultaat zal dit jaar rond de nul uitkomen", vertelt Wormgoor. "Het aantal uitvaarten is in vergelijking

met vorig jaar met zo'n drie procent gedaald, van 1400 naar ongeveer 1350, en dat is veel. Dit jaar was dus best een vervelend jaar."

De afgelopen jaren heeft Vredenhof zich aan de veranderende marktsituatie proberen aan te passen door 'actief niets te doen'. Er is niet gesneden, ontslagen of gereorganiseerd, maar ondertussen is door natuurlijk verloop wel het dragerscorps ingekrompen, zijn de parttimers niet aangevuld en is het aantal FTE's in totaal met 25 procent gedaald. Door hier en daar marges te verhogen en aan de andere kant kosten te drukken, heeft Vredenhof ondanks minder uitvaarten dan geprognosticeerd toch meer omzet gehaald dan de prognose. "We zijn slim met onze middelen omgegaan", zegt Wormgoor. "We hebben nergens echt op bezuinigd en wel geïnvesteerd waar nodig. We zijn weer *lean*. In die zin heeft het louterend gewerkt, maar het is als bedrijf natuurlijk leuker om in een opgaande markt te zitten."

Een paar honderd minder

Ook in Dordrecht zijn de gevolgen van de teruglopende markt 'direct merkbaar', volgens *Ad de Jong*. Een paar jaar terug was zijn bedrijf goed voor zeker 1600 uitvaarten, nu zijn dat er een paar honderd minder. "De vaste lasten gaan gewoon door en als er dan minder werk is, loopt de winstgevendheid ernstig terug. Er ontstaan steeds meer leegloop-uren. Acht man zitten een paar uur met de armen over elkaar, maar dat kost wel salaris." De Jong vergelijkt het werkaanbod met een trap en het personeelsaanbod als een curve die zo dicht mogelijk langs die trap loopt. "De belangrijke vraag is: hoe diep en hoe hoog zijn de treden." Dat kan nogal fluctueren, terwijl het personeelsaanbod gelijk blijft.

Net als elders is in Dordrecht het antwoord op de ontwikkelingen in de markt een zuiniger personeelsbeleid. "Mensen ontslaan is niet ons beleid. Maar we krabben ons wel een paar keer achter de oren als er een vacature ontstaat." Een scherpere prijs bedingen bij leveranciers, vooral kistenleveranciers, is volgens De Jong niet aan de orde. "Je kunt wel tot de bodem willen gaan, maar dan wordt de bodem zo dun dat de overledene daar doorheen zakt. Een fabrikant moet ook wat kunnen verdienen en kwaliteit kunnen blijven leveren. De marges zijn al zo klein."

Volgens De Jong vertoont de uitvaartmarkt cycli van vijf jaar en zitten we nu in een 'dalletje'. Daarna moet het wel weer goed komen. "In de vette jaren moet je sparen voor de magere jaren. En wij teren niet in. Ik kan elke maand de salarissen betalen en aan mijn verplichtingen voldoen, dus zo bekeken is er niet veel aan de hand." En krijgen de medewerkers dit jaar een kerstpakket? "Uiteraard."

Ook Peter van Wageningen van Yarden relateert de daling. "Er zijn veel branches waar schommelingen van 5 procent heel normaal zijn. Die zouden erg tevreden zijn met de bandbreedtes van de uitvaartbranche."

Groei bij Dela

Als een van de weinigen gedraagt Dela zich anti-cyclisch: in een dalende markt groeit het aantal verzorgde uitvaarten. Over elf maanden gemeten heeft Dela in 2006 een kleine 20.000 uitvaarten verzorgd, tegen een kleine 19.000 in dezelfde periode vorig jaar. Ook in 2005 groeide het aantal Dela-uitvaarten al, terwijl het aantal overledenen daalde. Wat is de verklaring daarvoor? "We doen kennelijk iets goed", zegt *Martin Kersbergen* van Dela. "Bovendien voeren we steeds meer uitvaarten voor derden uit, voor mensen die elders een verzekering hebben of helemaal geen verzekering hebben." In 2005 voegden overnames nog extra uitvaarten aan het Dela-totaal toe, dit jaar is het cijfer geheel gebaseerd op autonome groei. "Wij denken dat de daling van het aantal overledenen zich nog wel even zal voortzetten", zegt Kersbergen. "Mensen leven langer en zijn op latere leeftijd vitaler. Dat is de werkelijkheid die wij dagelijks tegenkomen en het duurt wat langer voordat die werkelijkheid doordringt tot het CBS. Maar het is een uitgesteld gegeven. Er komt ergens een omslag."

Nieuwe bevolkingsprognose

Elke twee jaar publiceert het CBS de nationale bevolkingsprognose. Deze prognose beschrijft de toekomstige ontwikkeling tot 2050 van de omvang en samenstelling van de bevolking in Nederland. Cijfers over het aantal personen dat overlijdt, zijn mede gebaseerd op de levensverwachting. Mannen en vrouwen in Nederland leven steeds langer. De bevolkingsprognose laat zien hoe deze verlenging van de levensduur zich voortzet. Naar verwachting zal de levensverwachting van mannen sterker toenemen dan de levensverwachting van vrouwen.

Op 19 december publiceerde het CBS de meest recente prognose. Gegevens daarover zijn terug te vinden op onze website www.uitvaartmedia.com. Bij de nieuwe prognose heeft het CBS rekening gehouden met het verschijnsel dat de levensverwachting de laatste paar jaar plotseling sterk is gestegen, vertelt CBS-onderzoeker *Maarten Alders*. "Die stijging was sterker dan voorzien. De vraag is nu of dit tijdelijk is."

Sowieso zal het jaarlijks aantal overledenen de komende decennia sterk toenemen, ondanks een verdere stijging van de levensverwachting. Dit is het gevolg van de vergrijzing van de bevolking. De naoorlogse geboortegolf zorgt in de komende decennia

voor een sterke toename van het aantal ouderen. Daardoor zal ook het aantal overledenen fors toenemen.

1995	135.675
1996	137.561
1997	135.783
1998	137.482
1999	140.487
2000	140.527
2001	140.377
2002	142.355
2003	141.936
2004	136.553
2005	136.402
2006	124.586*

* Voorlopige cijfers en exclusief december

Bron: CBS

[gepubliceerd in Vakblad Uitvaart, december 2006]

© Jasper Enklaar